

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України *Спірина Олега Михайловича* на дисертацію
Гермак Ольги Леонідівни

«Педагогічні умови застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів»

на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

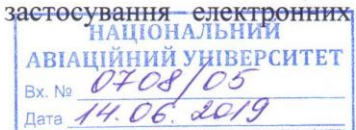
Інтеграція України у світовий освітній простір супроводжується суттєвими змінами у практиці підготовки кваліфікованих робітників, розвитком теорії і методики професійної освіти. Одним з пріоритетів ХХІ століття є запровадження електронної освіти, а отже, набуття компетенцій щодо володіння персональними комунікаційними пристроями, використання програмного інструментарію в професійній діяльності майбутніх кваліфікованих робітників, здійснення аналізу інформаційних потоків в Інтернет-мережі, оперування технологічним пошуком нових знань засобами електронних освітніх ресурсів.

У професійній підготовці електронні освітні ресурси (ЕОР) зі спецдисциплін з елементами штучного інтелекту є найефективнішим електронним засобом навчання, який має своєрідні переваги для здобувачів, зокрема щодо побудови індивідуальних траєкторій навчання

Проте існує дефіцит у фахівцях, спроможних забезпечити відповідний рівень професійної підготовки електромонтерів, традиційним залишається науково-методичний супровід цього процесу, що пояснюється відсутністю інноваційних методик і технологій цілеспрямованого формування професійної компетентності майбутніх електромонтерів, недостатньою практико-орієнтованою спрямованістю змісту їхньої підготовки, неналежним рівнем функціонування існуючого освітнього середовища закладів професійної освіти. Це зумовлює актуальність роботи.

Про актуальність дослідження свідчить те, що воно виконано в межах низки науково-дослідних робіт лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, зокрема роботи «Методичні основи створення підручника нового покоління для професійно-технічних навчальних закладів».

2. Наукова новизна роботи полягає, передусім, у визначенні і науковому обґрунтуванні низки моделей: теоретичної моделі педагогічних умов застосування електронних освітніх ресурсів як системоутворювального чинника інформаційно-освітнього середовища професійної підготовки майбутніх електромонтерів та моделі застосування ЕОР у професійній підготовці майбутніх електромонтерів на засадах системного, суб'єктно-діяльнісного, компетентнісного і технологічного підходів. Запропонована дослідницею теоретична модель педагогічних умов об'єднує в собі підпорядковані одній меті взаємопов'язані складники: моделювання процесу застосування електронних

освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів; мотивація майбутніх електромонтерів до застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці; створення ЕОР з навчального предмету професійного спрямування «Електротехніка з основами промислової електроніки» з урахуванням технологізації майбутньої професійної діяльності електромонтерів; розроблення навчально-методичного забезпечення для педагогів, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників за професією «Електромонтер з ремонту і обслуговування електроустаткування».

Вирішене завдання розроблення авторської методики застосування електронних освітніх ресурсів. Її основоположною ідеєю є інтеграція найбільш раціональних форм, методів і засобів організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти із використанням електронних освітніх ресурсів. Визначено її структуру, що має: концептуальну, мотиваційну; змістово-процесуальну, оцінювальну-результативну складові. Це уможливило комплексну реалізацію в процесі професійної підготовки майбутніх електромонтерів педагогічних умов і моделі застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів.

Очевидним науковим внеском у професійну педагогіку є удосконалення ієрархічної структури е-підручника з навчального предмету «Електротехніка з основами промислової електроніки»: визначено основні дидактичні одиниці у структурі, модулі за розрядами для забезпечення логічного сприйняття навчального матеріалу; діагностичний інструментарій для дослідження рівнів результативності застосування ЕОР згідно з розробленими критеріями та показниками; структура і зміст електронного портфоліо як технології навчання і презентації кваліфікованого робітника на ринку праці.

Результати здійсненого дослідження знайшли відображення в розробленому дисертанткою навчально-методичному комплексі, який складається з електронного освітнього ресурсу з предмету «Електротехніка з основами промислової електроніки» (<http://electrical.eor.by>); підготовці програми курсу для викладачів з використання електронних освітніх ресурсів та методичних рекомендацій «Застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів»; збірника тестів для контролю знань учнів з предмету «Електротехніка з основами промислової електроніки»; методичного посібника для педагогічних працівників «Професійна підготовка кваліфікованих робітників енергетичного профілю: методичні розробки відкритих уроків»; методичних рекомендацій щодо складання та впровадження в освітній процес контролюючих тестів у програмі miniTestSL; створенні авторського сайту як електронного освітнього ресурсу «Інформаційно-освітнє середовище підготовки кваліфікованих робітників енергетичного профілю» (режим доступу: <http://www.germak.in.ua/>).

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Робота має чітку структуру, логічність викладу, якісне оформлення наукового апарату роботи. Новизна та вірогідність загальних висновків дисертації підтверджується результатами теоретичного та практичного дослідження.

Найсуттєвіші наукові та практичні результати викладено у загальних висновках та висвітлено в опублікованих працях. Висновки та рекомендації ґрунтуються на використанні сучасних методів дослідження – аналізі (структурно-семантичний, функціонально-структурний, контент-аналіз), синтезі та узагальненні, порівнянні та зіставленні, моделюванні, тестуванні, анкетуванні, спостереженні, діагностуванні, педагогічному експерименті, математичної статистики.

Авторка окреслює етапи проведення педагогічного експерименту: констатувальний, формувальний та узагальнений, у ході проведення якого отримані достовірні дані, що підтверджують висунуті припущення.

4. Оцінка змісту та завершеності дисертації.

Мета, завдання та основний зміст зумовили відповідну структуру роботи, яка характеризується глибокою внутрішньою єдністю – єдністю мети та єдністю концепції. Дисертація складається з анотацій, переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загального висновку, списку використаних джерел до розділів, додатків.

Науковий апарат дослідження відповідає вимогам до такого рівня робіт і є самодостатнім для розв'язання поставлених завдань, окреслених дисертантом. У дисертації правильно визначено задачі, об'єкт і предмет дослідження, а також гіпотезу і методи дослідження, що позитивно позначилося на здійсненні наукового пошуку, обґрунтуванні положень наукової праці в цілому.

У *першому розділі* розглядається проблема застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників у теорії і практиці професійної освіти; проаналізовано стан їх застосування у професійній підготовці майбутніх електромонтерів.

Дисертантка проаналізувала нормативно-правову базу модернізації сучасної професійної освіти і навчання, яка передбачає впровадження інновацій в освітній процес, заснованих на комп'ютерних технологіях, що цілком відповідає інтенсивній технологізації сучасного виробництва і динамічним змінам у соціумі. Визначено та класифіковано основні напрями застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, зокрема електромонтерів. На основі теоретичного аналізу словникової, довідкової, науково-методичної та педагогічної літератури уточнено сутність низки понять: «застосування», «професійна підготовка», «електромонтер» і «електрик», «педагогічні умови».

У *другому розділі* представлено загальну методику науково-педагогічного дослідження; змодельовано і обґрунтовано педагогічні умови застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів та презентовано розроблену авторську методику їх застосування у викладанні фахових дисциплін енергетичного профілю у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Дисертанткою використано метод моделювання для розроблення і обґрунтування педагогічних умов застосування електронних освітніх ресурсів. Створена теоретична модель у роботі розглядаються як системоутворювальний чинник інформаційно-освітнього середовища професійної підготовки майбутніх електромонтерів закладу. Підставою для цього є взаємопов'язаність і

взаємообумовленість компонентів моделі, визначених на основі факторного аналізу, представлено на сторінках 77-81 дисертації.

Вагомим внеском у розвиток теорії і методики професійної освіти є розроблена авторська методика застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів з урахуванням специфіки професії електромонтерів. Вона побудована на інтеграції найбільш раціональних форм, методів і засобів організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти із використанням електронних освітніх ресурсів. Її структура поєднує концептуальну, мотиваційну; змістово-процесуальну, оцінювально-результативну складові. Це уможливорює комплексну реалізацію в процесі професійної підготовки майбутніх електромонтерів педагогічних умов і моделі застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів.

У третьому розділі дисертантка представила порядок організації та проведення експериментальної апробації моделі педагогічних умов застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів через апробацію авторської методики. Одержані результати експериментальної перевірки доводять ефективність педагогічних умов застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів. Авторкою викладені науково-методичні рекомендації щодо впровадження моделі педагогічних умов застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів для педагогічних працівників.

Грунтовний обсяг прорецензованої роботи засвідчують 38 додатків на 109 сторінках, які містять: інтерполяцію основних понять дослідження; діагностичний інструментарій – листи опитування, оцінювання роботодавцями рівня кваліфікації електромонтерів; посадову інструкцію електромонтера з ремонту і обслуговування електроустаткування; порівняльний аналіз відповідності освітньої кваліфікаційної характеристики і функціонально-посадових обов'язків електромонтера з ремонту та обслуговування електроустаткування; матеріали контент-аналізу нормативно-плануючої і функціонально-посадової документації; матеріали конкурсів і олімпіад; робочі навчальні плани з підготовки електромонтерів з ремонту та обслуговування електроустаткування у професійно-технічних навчальних закладах України тощо.

Дисертаційна робота Гермак Ольги Леонідівни за своїм змістом і формою є завершеним дослідженням.

5. Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання.

Теоретичні положення, експериментальні дані, висновки можуть використовуватися керівниками, педагогами та методистами професійних (професійно-технічних) навчальних закладів, коледжів і технікумів у фаховій підготовці майбутніх електромонтерів; при розробленні навчальних програм факультативних курсів тощо; методичний посібник для педагогічних працівників «Професійна підготовка кваліфікованих робітників енергетичного профілю: методичні розробки відкритих уроків» – у проведенні методичних семінарів і

тренінгів для викладачів предмету «Електротехніка з основами промислової електроніки» та інших дисциплін; програма курсу для викладачів з використання електронних освітніх ресурсів та методичних рекомендацій «Застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів» педагогами закладів вищої і післядипломної освіти у процесі підготовки викладачів професійної освіти і навчання; аспірантами і докторантами для дослідження проблем професійної підготовки кваліфікованих працівників.

6. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях.

Наукові положення, висновки та рекомендації достатньо повно викладені в друкованих працях. Основні положення дисертаційної роботи відображено в 28 одноосібних наукових публікаціях. З них 6 статей опубліковано в наукових фахових виданнях, 1 публікація – в зарубіжному науковому виданні, 13 публікацій у збірниках матеріалів наукових конференцій і семінарів, 1 методичний посібник, 2 – методичних рекомендацій, 1 електронний освітній ресурс, 1 – авторський сайт. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Матеріали дослідження доповідалися та обговорювалися під час роботи численних науково-практичних конференцій: міжнародних, всеукраїнських, звітних. Вважаємо, що дисертація пройшла належну апробацію, вона є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

7. Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації.

Автореферат дисертації повною мірою відображає зміст дисертаційної роботи.

Таким чином, у процесі роботи над дослідженням була підтверджена гіпотеза, дисертант реалізував поставлені завдання, які досягли мети.

8. Дискусійні положення та зауваження.

Підкреслюючи достовірність наукових здобутків дисертанта, доцільно вказати на окремі зауваження та висловити побажання:

1. У вступній частині роботи мету дослідження варто було б сформулювати не як шлях до мети, а власне як саму мету. Метою має бути кінцевий результат, а не процес його досягнення.

2. Доцільно було б одним із завдань дослідження визначити розроблення моделі застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів, а не розглядати моделювання даного процесу як одну з педагогічних умов.

3. Визначаючи одну з педагогічних умов як моделювання процесу застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів, правильно було би таким чином назвати і модель, а не модель професійної підготовки майбутніх електромонтерів із застосуванням ЕОР (рис. 2.3. на с. 91), як це зроблено в дисертації.

4. У моделі (рис. 2.3. на с. 91) в оцінювально-результативному блоці вказано рівні: елементарний, базовий, достатній, високий. Однак в таблиці 3.1. на с. 149, в якій розкриваються показники кожного критерію, випущено

